

LOGICA
Aristotelis Stagiritæ.

CONIMBRICÆ.

Nunc denuò diligenti emendatione excusa.

In Officina Antonij de Mariz.

1561.

Antonio do Spirito Santo.

LOGICAE

Aristotelis Stagiritae.

CONIMBRICAE.

In officina Antonij de Monte.

1611.

1611.

Antoniae de Monte.

¶ Porphyrij Hagoge

Argyropylo Byzantio interprete.

¶ PRÆFATIO AD CHRYSAORIVM.

*V*M necessariū sit, Chrysaori, & ad Aristotelis prædicamentorum doctrinam, quidnam genus, quid differentia, quid species, quid proprium, & quid accidens sit cognoscere: cumque & ad diffinitiones etiam assignandas, ac omnino ad diuisiones, demonstrationesq; conficiendas, utilis horum sit contemplatio: breuius enitar tibi ea, quæ apud maiores nostros de his ipsis sunt, tradere, quasi ingressum quendam tibi ad hæc omnia demonstrando. Atq; ab altioribus quidem quæstionibus abstinebo: faciliores autem sic asseram, qualiter nunc quidem tibi accomodatas esse coniecto. Protinus igitur genera quidē & species in rerum natura sint necne, an in solis, nudisq; conceptibus collocentur: & si corpora sint, an expertia corporis: & utrum separabilia sint, an in ipsis sensibilibus, & circa eas subsistant, dicere nunc omittam: quippe cum altissima sit talis tractatio, & alia maiore indigeat perscrutatione. *V*de ipsis verò cæterisq; propositis magis disserendi modo veteres, horumque maxime Peripatetici tractauerunt, recensere nūc, atque ostendere tibi conabor.

✠ ij

PORPHYRII.

DE GENERE.
CAP. PRIMVM.

Idetur itaq; neq; genus, neq; species dici simplici-
ter. Dicitur enim genus, & aliquorum hominum
aggregatio, qui quidem ad vnum quippiam, & in-
ter se habent respectum, qua significatione Hera-
clidarum dicitur genus: quod quidem ex respectu, qui est ab vno,
id est, Hercule, & multitudine eorum qui inter se eam habent
coniunctionem, quæ ab illo profluxit, sic est nūcupatū, vt ab alijs
generibus sit seiunctum. Dicitur & alio modo genus vniuscuius-
q; principium ortus, tam ab eo qui genuit, quam à loco, in quo est
quispiam ortus. Sic enim Orestem quidem à Tantalò, Hylū
autem ab Hercule dicimus genus habere: & rursus Pindarū
quidem Thebanum genere, Platonem autem Atheniensem di-
cimus esse: patria namq; principium est generationis cuiusq;
perinde ac pater. Hoc autem significatum vsurpatius esse vide-
tur: Heraclidæ namque dicuntur, qui genere descendunt ab Her-
cule: & Cecropidæ, qui à Cécrope, & horum quoque p̄p̄inqui.
Atq; prius sanè genus, generationis cuiusq; principium dici-
tur: postea verò multitudo eorū qui ab vno principio, ceu Her-
cule, profluxerunt: quod quidem à cæteris seiungentes, ac sepa-
rantes, totum Heraclidarum diximus genus. Alio modo dici-
tur genus, id sub quo species collocatur, accepta fortasse similitu-
dine à prioribus vocabuli eius significatis. Nam & principium
quoddam eorum, quæ sub se habet genus, tale est: & prætereā
videtur multitudinem omnem amplecti, quam, scilicet, infra sese
continet.

His

His igitur tribus modis dicitur genus. De tertio verò genere philosophorum est sermo, quod & describentes sic assignarunt: Genus id esse dicentes, quod de pluribus specie differentiibus, hoc ipso quid est prædicatur, ut animal. Eorum enim quæ prædicantur, alia de vno solo dicuntur, ut indiuidua, veluti Socrates, & iste, & istud: alia de pluribus prædicantur, ut genera, species, differentia, propria, & accidentia communiter, sed non cuiquam proprie. Atq; genus est (exempli causa) animal: species, homo: differentia, rationale: proprium, risibile: accidens, album, nigrum, sedere. Genus igitur ab hisce quidem, quæ de vno solo dicuntur hoc sanè differt, quòd ipsum de pluribus prædicatur. Ab his autem quæ de pluribus prædicantur, hisce differre videtur. A specie quidem, quòd species & si de pluribus prædicatur, nõ tamè de pluribus specie, sed de pluribus differentiibus numero prædicatur: homo namq; qui quidè est species, de Socrate & Platone dicitur, qui non specie, sed numero differunt. At animal, quod est genus, de boue, equo, atq; homine prædicatur, quæ & specie, non aut numero solo differunt. A proprio verò, quod proprium quidem de vna specie cuius est proprium, & de indiuiduis hisce, quæ sunt sub illa specie prædicatur: ut risibile, de homine solo, & de singulis hominibus dicitur. Genus aut non de vna specie, sed de pluribus differentiibusq; prædicatur. A differentia quoq; comunibusq; accidentibus genus differt: Et eni differentie comuniãq; accidentia, quãquam de pluribus ac differentiibus specie dicuntur: non tamen ita ut quid sit quidq; sed ut quale quidq; sit innuant, dicuntur. Rogitantibus enim quid nam illud sit, de quo hæc dicuntur, genus respondemus: differentias & accide-

tia

PORPHYRII.

tia non respondemus: nō enim de subiectis illa in quid, sed magis in quale quid dicuntur. Interroganti namq; quale quid est homo rationale dicimus: et quale quid est coruus, nigrū dicimus. Quorum rationale quidem est differentia, nigrum autem accidens. Sed cū quid est homo interrogamur, animal respōdemus, quod quidē hominis genus est. Genus igitur, quod de pluribus quidē prædicatur, ab indiuiduis, quæ de uno solo dicuntur, differt: quōd uerō de pluribus prædicatur specie, differentibus, ab ijs, quæ ut species propriae dicuntur differt. Denique quōd quid quidque sit dicit, a differentijs, uulgoque accidentibus differt, quorum unumquodq; non quid sit, sed quale sit, quomodo ue id de quo dicitur habeat, dicunt. Nihil igitur uero generis intellectu plus minusue memorata generis descriptio habet.

De specie. Caput. II.

Species autem dicitur quidem, & de uniuscuiusque forma qua significatione dici solet, præstantissimam formam dignam esse imperio. Dicitur autē & de eo, quod sub assignato genere collocatur: qua significatione hominem quidem speciem animalis dicere consueuimus, quod quidem est genus, album autem speciem coloris, & triangulum figuræ speciem.

Tex. ij.

Quōd si genus assignantes, mentionem fecimus speciei, genus id esse dicētes, qđ de pluribus differentibus specie, hoc ipso quid est prædicatur: & nūc id esse dicimus speciem, quod sub assignato genere collocatur, sciendū est, cūm & genus alicuius sit genus, & species alicuius sit species, alterū alterius, utrūq; utriusque definitionibus adhibere necesse esse. Assignant igitur

Tex. iij.

Spe-

speciem & hoc modo: Species est id quod subijcitur generi, & de quo genus hoc ipso quid est prædicatur. Insuper hoc etiã pacto, species est id, quod de pluribus differentibus numero, hoc ipso quid est prædicatur. Verum hæc quidem assignatio ipsius erit infimæ speciei, & quæ tantummodo species est: cæteræ uerò & hisce competent, quæ non infimæ sunt. Atque id quod diximus, hoc pacto fuerit manifestum. In unoquoq; prædicamêto sunt quædam summa genera, & quædam infimæ species: & inter hæc media quædam sunt, quæ genera eadem speciesq; dicuntur. Est autem id quidem summum genus, supra quod nullum omnino genus transcendit: infima uerò species ea, sub qua nulla prorsus alia species collocatur. At inter hæc, summum inquam genus speciẽq; infimam, sunt alia quæ genera sunt eadẽ speciẽq; nõ eiusdem tamen, sed diuersorũ respectu. Explicetur autẽ id quod diximus uno in prædicamêto dilucidumq; fiat, hoc pacto. Substantia est quoddam & ipsa genus, ut patet: atq; sub ipsa quidem est corpus, sub corpore uerò est animatum corpus, sub quo animal cadit. Sub quo rursus animal particeps rationis est, sub quo homo cadit: sub hunc Socrates, Plato, singuliq; homines collocantur. Horũ igitur substantia quidem genus summum, maximeq; patẽs est, solumque genus: Homo uerò species ima, & species solum. At corpus species quidem est substantiæ, genus autẽ corporis animati: Animatum uerò corpus, species quidem est corporis, genus autem animalis: rursus animal, species quidem est animati, genus autem animalis participis rationis. Homo uerò species quidem est animalis participis rationis, genus autem hominum singulorum non est, sed species solum. Atque

omnino

Tex. iiij.

v. 251

v. 252

impol

PORPHYRII.

omnino id omne quod est ante indiuidua & de ipsis sine ullo medio prædicatur, species erit dumtaxat, nullo modo generis rationem subibit. Vt igitur substantia, quæ supremum est, propterea quod nihil est ante ipsam, genus est summum, uti diximus: sic & hõ, quia species est, sub qua nulla species prorsus, nec quicquam eorum quæ diuidi in species possunt, sed indiuiduorum (in diuiduum enim Socrates, & Plato, atque hoc albũ est) species erit profectò solũ, ac ultima species, specialissimaq; species, ut diximus. Media verò species eorum quidem erunt, quæ sunt ante ipsa: genera autem eorum, quæ sub ipsa sunt collata.

Tex. v.

Quare hæc quidem duos habent respectus, vnum ad ea quæ antecedunt, quo species: alterũ ad sequentia, quo genera illocorũ esse dicuntur. Extrema uerò unum habet dumtaxat: summum enim genus ad ea quidem, quæ sunt sub se collocata respectum habet: est enim genus, ut patet: ad superiora uerò nullum profectò habet: cum supremum sit genus, & ut principium primum, atque (ut diximus) id, supra quod nullum inueniri genus omnino potest. Ima quoque species unum habet respectum. Habet enim ad supera, quorum species dicitur: ad infera uerò non diuersum habet, sed indiuiduorum species dicitur. Atque in indiuiduorum quidem species dicitur: ut continens ipsa: superiorum autem rursus species appellatur, ut continetur ab illis.

Tex. vj.

Definiunt igitur genus summum sic, quod genus cum sit, non est species, & rursus, supra quod nullum aliud omnino genus transcendit. Speciem uerò imam hoc pacto, quæ species cũ sit, nõ est genus, & rursus, quæ species cum sit, alias in species diuidi nequit. Et in super, quæ de pluribus differentibus numero: ip

So quid

So quid est prædicatur. Media verò, quæ his inter iacent, alia
 aliorum alternis genera speciesq; vocant, atq; vnumquodq; ip-
 sorum speciem esse genusq; statuunt, non respectu tamen eius-
 dem, sed diuersorum. Ea enim quæ ante speciem in am vsque
 ad summum genus ascendunt, & species & genera alternis di-
 cuntur: vt Agamænon Atrides, & Pelopides, & Tantalides,
 actandem Iouis filius. Verùm in familijs quidẽ ad vnum
 velut Iouem, plerũque principium ipsum reducitur: in generi-
 bus autẽ non ita res sese habet. Non enim ipsum ens, vnum om-
 niũ genus cõmune est, nec vniuersa generis eiusdem, supremo,
 scilicet in genere, vt Arist. inquit, euadũt. sed vt in prædicamẽ-
 tis prima genera decẽ quasi principia decẽ prima ponãtur: Et
 si enĩ õnia quis etiã vocauerit, æquiuocẽ (inquit) & nõ vniuocẽ
 vocabit. Nã si ipsum ens cõmune õniũ genus esset, vniuocẽ vni-
 uersa profectò entia dicerentur. Cũ autem sint decem prima,
 communicatio nomine tantũ, haud verò & ratione, ad id no-
 men accommodata est. Genera igitur sunt summa quidem de- Tex. vij
 cem: species autem imæ numero quidem sunt aliquo, at non infi-
 nito. Individua verò quæ sub imis collocantur, sunt infinita.
 Quapropter descendere à summis vsque ad ima Plato iube-
 bat, ibique stare: descendere verò per media, differentijs spe-
 cificis diuidentes, infinita autẽ omittere: neque enim cadere sub
 scientiam posse. Cũ igitur ad imas descendimus species, trãsi-
 re per multitudinem diuidendo necesse est, at cum ad summa af-
 cendimus genera, in vnum multitudinẽ ipsã colligamus oportet.
 Species enim in vnã naturam multa congregat, & magis il-
 etiam genus. Particularia verò ac singularia vnum è contra in

A multa

b, c, autem prædicatiuum, sit autem vtrumuis, vtroq; modo, erit conclusio contingens. Fit enim rursus prima figura: monstratū vero est quod dū altera propositio in ipsa contingere significat: & conclusio erit contingēs. Sed si contingēs priuatiuū ad minus extremū positū fuerit, vel & ambo ponātur priuatiua: per ipsa quidem posita, nō erit syllogismus, cōuersis aut erit, quē admodū in prioribus. Si aut hęc quidē propositionū vniuersaliter, illa vero in parte sit, vtriusq; prædicatiuis existentibus, aut ea priuatiua, quæ vniuersaliter, affirmatiua vero quæ in parte, idem erit syllogismorū modus: omnes enim per primā cōcludūtur figuram: quare manifestū quod eius, quod est contingere, & non eius quod est inesse, erit syllogismus. Quod si affirmatiua vniuersaliter, priuatiua vero in parte, p impossibile erit demonstratio. Insit enī, ōni c, a vero cōtingat alicui c, nō inesse, necesse est igitur a, alicui b, contingere non inesse: nā q; si a, inerit ex necessitate omni b, b vero omni c, ponitur inesse, a, omni c, ex necessitate inerit. Hoc autē monstratum prius, verum supponebatur alicui cōtingere non inesse. Sed quum indefinite aut in parte utraq; fuerint acceptę, non erit syllogismus. Demonstratio autem eadem, quæ & in vniuersalibus & per eosdem terminos.

Mixtio necessarij, & contingentis in tertia.

figura. Caput. XXI.

Verum si est, hæc quidē propositionum necessaria, illa vero contingens, si termini sunt prædicatiui semper eius, quod est contingere, erit syllogismus. Quum vero sit hoc quidē prædicatiuum, illud autem priuatiuum, si affirma-
 tiuum

tiuum

LIBER PRIMVS.

tiuum sit necessarium: eius erit quod est contingere non inesse. Si
 vero priuatiuum & eius, quod est contingere, & eius quod est
 non inesse. Sed eius, quod est ex necessitate non inesse, non erit syllo-
 gismus, quemadmodum neque in alijs figuris: Sint itaque predica-
 tiui primum termini, & a, omni c, insit ex necessitate: b vero con-
 tingit. ut inesse omni c, quonia itaque a, omni c, ex necessitate, c vero
 alicui b, contingit, & a alicui b, contingens erit, & non inexistens.
 Sic enim accidit & in prima figura, similiter autem ostendetur et
 si b, c, necessarium positum fuerit a, c vero contingens. Iterum
 sit hoc predicatiuum, illud priuatiuum, sed predicatiuum neces-
 sarium: & a, contingat nulli c, inesse: b vero omni insit c, ex ne-
 cessitate, erit itaque rursus prima figura, & conclusio contingens
 sed non inexistere. Etenim priuatiua propositio contingere
 significat. Planum igitur, quod conclusio erit contingens: namque
 quum sic se haberent in prima figura propositiones, & conclu-
 sio erat contingens. Sed si priuatiua propositio necessaria, &
 conclusio erit, quod contingit alicui non inesse, & quod non inest.
 Ponitur enim a, nulli c, inesse ex necessitate, b vero omni contin-
 gere, conuerso itaque b, c, affirmatiua prima erit figura, & ne-
 cessaria priuatiua propositio. Verum quando ita se haberent
 propositiones, accidebat a, ipsi c, & contingere, alicui non inesse,
 & non inesse: quare & a, ipsi b, necesse alicui non inesse. Quum
 uero priuatiuum ad minus extremum positum fuerit, si contin-
 gens quidem erit syllogismus transumpta propositione: quemadmo-
 dum in prioribus, si uero necessarium non erit: etenim omni ne-
 cesse & nulli contingit inesse. Termini quod omni insit, somnus,
 equus, dormiens homo. Quod nulli, somnus, equus, vigilans homo.

Simi-

Similiter autem se habebit, & si hic terminorum vniuersaliter, ille in parte ad medium: nam quum prædicatiui fuerint utrique eius, quod est contingere, & non eius, quod est inesse, erit syllogismus: & quando hoc quidem priuatiuum acceptum fuerit illud vero affirmatiuum, sed necessarium affirmatiuum, eius quod est contingere, quando autem priuatiuum necessarium & conclusio erit eius quod est non inesse. Idem namque demonstrationis modus, & vniuersaliter & non vniuersaliter terminis existentibus: necesse etenim per primam figuram syllogismos perfici, quare quemadmodum in illis, & in his necessarium accidit. Quum vero priuatiuum vniuersaliter acceptum ad minus positum fuerit extremum, siquidem contingens, erit syllogismus per conuersionem: si autem necessarium, non erit, monstrabitur autem eodem pacto, quo & in vniuersalibus & per eosdem terminos. Manifestum ergo & in hac figura, quando & quomodo erit syllogismus, & quando contingendi, & quando inexistenti. Palam autem & quod omnes imperfecti, & quod perficiuntur per primam figuram.

De syllogismo ostensiuo.

Cap. XXII.

Quod igitur syllogismi qui in his sunt figuris, per vniuersaliter perficiuntur syllogismos, qui in prima figura, & in istos reducuntur, planum ex dictis. Quod autem simpliciter omnis syllogismus ita se habebit, nunc erit manifestum, quando monstratum fuerit syllogismum omnem per harum aliquam figurarum effici. Necesse igitur omnem demonstrationem atque omnem syllogismum aut inexistentem quippiam aut non inexistens monstrare: & hoc aut vniuersaliter,

I

aut

LIBER PRIMVS.

aut secundum partem. Amplius aut ostensiuæ, aut ex suppositi-
 one, eius vero qui est ex suppositiõe, pars est qui per impossibile.
 Primum itaq; dicamus de ostensiuis: his enim ostensis, planum
 erit et in his qui ad impossibile: & òmnia de his qui ex suppositi-
 one. Si igitur oporteat a, de b, ratiocinari: ut inexistens aut non
 inexistens: necesse est accipere aliquid de aliquo. Si ergo a, de b,
 acceptum fuerit, quod est a principio, sumptum erit: si autem de
 c, vero de nullo, neq; aliud de illo, neq; de a, alterum, nullus erit
 syllogismus: eo enim quòd unum de vno sit acceptum, nil accidit
 ex necessitate: quare assumenda & altera propositio. Si itaq;
 a, de alio fuerit acceptum, aut aliud de a, aut de c, alterum, esse
 quidem syllogismum nihil prohibet ad b, tamen non erit per ac-
 cepta. Neq; quãdo c, alteri, & illud alij: et hoc alteri, nõ fuerit
 autem ad b, copulatum nec sic erit ad b, ipsius a, syllogismus: om-
 nino enim diximus, quòd nullus vnquam erit syllogismus alio
 de alio, nõ accepto aliquo medio: quod ad vtrũq; se habet quodã
 modo prædicationibus: syllogismus namq; simpliciter ex propo-
 sitionibus est: ad hoc autẽ syllogismus ex propositionibus ad hoc:
 qui autẽ est huius ad hoc per propositiones huius ad hoc: sed im-
 possibile est ad b, propositionẽ capere nihil de ipso, aut prædicã-
 tes, aut negantes, aut iterum ipsius a, ad b, nihil cõmune accipiẽ-
 tes: verum de vtroq; sigillatim quædam prædicantes, aut negã-
 tes: quare accipientium medium aliquod vtrorumq;: quod præ-
 dicationes copulabit: si quidem erit huius ad hoc syllogismus. Si
 igitur necesse quidem est accipere ad vtraq; commune: hoc autẽ
 tripliciter cõiungit, aut enĩ a, de c, & c, de b, prædicaturos, aut
 c, de vtrifq;, aut vtraq; de c: hęc vero sunt tres dictæ figure: planũ
syllo.

syllogismum omnem necessarium fieri per harum aliquam figurarum: eadem enim ratio etsi per plura copulatur ad b, eadem namq; erit figura & in pluribus. Quòd igitur ostensiuu omnes concluduntur per prædictas figuras, manifestum.

De syllogismo ex hypothesis. Cap. XXIII.

Quod autem & qui ad impossibile planum erit per hæc: omnes enim per impossibile concludentes, falsum quidem ratiocinantur: quod autem a principio ex suppositione monstrant: quum impossibile aliquid accidat contradictione positum: ut quòd diameter incommensurabilis, eo quòd imparia æqualia paribus sunt si fuerit posita commensurabilis: æqualia igitur fieri imparia, paribus ratiocinatur: diametrum vero incommensurabilem esse, ex suppositione monstrat, quoniam falsum accidit propter contradictionem: hoc enim erat per impossibile ratiocinari, aliquid monstrare impossibile propter suppositionem, quæ ex principio: quare quoniam falsi syllogismus fit ostensiuus in his, quæ ad impossibile deducuntur: ostensiuos autem prius diximus, quòd per has concluduntur figuras: manifestum quòd per impossibile syllogismi, per has erunt figuras: consimiliter & alij omnes, qui ex suppositione, in omnibus enim syllogismis quidem fit ad transumptum: quod autem ex principio concluditur per confessionem, aut aliquam aliam suppositionem, quòd si hoc verum, omnem demonstrationem & omnem syllogismum necesse fieri per tres prædictas figuras. Hoc autem monstrato, planum & quòd omnis syllogismus perficitur per primam figuram, & reducitur ad vniuersales syllogismos, qui in hac sunt.

LIBER PRIMVS.

De qualitate, & quantitate terminorum syllogismi.

Caput. XXIII.

Amplius autem in omni oportet terminorum aliquē prædicatiuum esse, & vniuersale existere, nam sine vniuersali, aut non erit syllogismus, aut non ad positum, aut quod ex principio petetur. Ponatur enim musicam voluptatem esse studiosā, si itaque quispiam censeat voluptatem esse studiosam, non addens omnem, non erit syllogismus, si vero aliquam voluptatem esse studiosam, si quidem aliam, nihil ad positum, sin autem ipsam hanc, quod ex principio accipit. Sed magis efficitur manifestum in descriptionibus, ut quod equicruris æquales qui ad basim, sint enim ad centrum ductæ a, b, si igitur æqualem accipiat a, c, angulum ipsi b, d, non omnino existimans æquales angulos, qui semicirculorum, & rursus c, ipsi d, non omnem assumens eum qui secti. Amplius ab æqualibus existentibus totis angulis, & ablatorum æquales esse reliquos e, f, quod ex principio petet, nisi acceperit ab omnibus æqualibus, æqualibus demptis æqualia derelinqui. Planum igitur quod in omni oportet vniuersale existere, & quod vniuersale quidem ex omnibus terminis vniuersaliter monstratur: quod autem in parte & sic & illo modo, quare si conclusio quidem vniuersaliter sit, & terminos necesse vniuersaliter esse, si vero termini vniuersaliter, contingit conclusionem non esse vniuersaliter. Manifestum etiam quod & in omni syllogismo, aut utrisque, aut alteram propositionem similem necesse fieri conclusioni, dico autem nō solum affirmatiuam, aut priuatiuam, sed necessariam, aut inexistentem, aut contingentem. Considerare vero

oppor-

oportet, & alia prædicamenta. Planum autem & simpliciter quando erit & quando non erit syllogismus, & quando possibilis & quando perfectus, & quod si fuerit syllogismus necessariū est se habere terminos, secundum aliquem dictorum modorum.

De numero terminorum syllogismi. Cap XXV.

Sed manifestum & quod omnis demonstratio erit per tres terminos & non plures, nisi per alios & alios eadem conclusio fiat, ut e per a b, & per c d, aut per a b, & a c, & per b c, plura namque media eorundem esse, nihil prohibet: his autem existentibus, non vnus, sed plures sunt syllogismi. Aut rursus quando vtrūque a b per syllogismum fuerit acceptū, ut a per d e & rursū b per f g, aut hoc inductione, illud syllogismo: verum & sic plures syllogismi: plures namque conclusiones sunt ut a & b & c: si igitur non plures, sed vnus, sic accidit per plura eandem fieri conclusionem: ut vero c per ea, quæ sunt a b impossibile. Sit enim e conclusum ex a b c d, ergo necesse est ipsorum aliquid aliud ad aliud acceptum esse, hoc quidem ut totum, illud vero ut pars: hoc enim prius ostensum est, quod si fuerit syllogismus necesse est terminorum aliquos ita se habere: sic igitur se habeat a ad b: est itaque aliqua ex ipsis conclusio aut ergo e aut eorum quæ c d alterum: aut aliud quippiam præter hæc: & si e quidem ex a b tantum syllogismus vtique esset: c d vero si quidem sic se habeant: ut sit hoc ut totum, illud ut pars, erit aliquid & ex illis, aut e aut eorum, quæ a b alterum vel aliud quippiam præter hæc, & si c quidem aut eorum quæ a b alterum, vel plures erunt syllogismi: aut (ut contingebat) idem per plures terminos concludi accidit: si vero aliud præter

LIBER PRIMVS.

hæc, plures erunt & inconiuncti syllogismi ad se invicem. Quod si non ita se habeat c, ad d, ut faciat syllogismum, frustra erunt accepta nisi inductionis, aut occultationis, aut alterius alius talium gratia. Si autem ex a b, non e, sed aliud quid fit conclusio, ex c, d, vero aut horum alterum, aut aliud quiddam præter hæc: & plures fiunt syllogismi, & non ipsius suppositi: suppositum namque fuerat syllogismum esse ipsius e, si autem non ex c, d, nulla efficitur conclusio: frustra accepta ea fuisse accidit, ac syllogismum non esse eius, quod à principio: quare planum quod omnis demonstratio, & omnis syllogismus erit solum per tres terminos.

De numero propositionum, & syllogismis.

Caput. XXVI.

Cum autem hoc planum sit, manifestum quod & ex duabus propositionibus & non pluribus: tres namque termini, duæ sunt propositiones, nisi assumatur, quemadmodum ex principio dictum est ad syllogismorum perfectionem. Planum itaque quod in qua ratione syllogistica non sunt pares propositiones per quas conclusio propria fit (quasdam namque ex superioribus conclusionibus, necesse est propositiones esse) hæc ratio, aut non est ratiocinata, aut plura necessarijs interrogant ad positionem. Si itaque syllogismi secundum proprias accipiantur propositiones, omnis erit syllogismus, ex propositionibus quidem paribus: ex terminis autem in paribus, uno namque plures termini quam propositiones. Conclusiones vero dimidium propositionum. Sed quæ per prosyllogismos concluduntur, aut per plura media non continua, ut a, b, per c, d, multitudine

titudo

titudo quidem terminorum, consimiliter vno superabit propositiones, aut enim extrinsecus, aut ad medium ponetur intercidens terminus: utroque aut modo accidit intervalla vno minora esse terminis, propositiones vero æquales sunt intervallis. Nō tamē pares semper erunt, illi autem impares, sed vicissim, quando propositiones pares, impares termini, quū vero pares termini propositiones impares: simul enim cum termino vna additur propositio: vnde cumque addatur terminus. Quare quoniā ille pares, isti impares erunt, necesse est permutari: quū eadem fiat appositio. Conclusiones vero non etiam eundem habebunt ordinem, neque ad terminos, neque ad propositiones: quum enim vnus terminus additur, conclusiones addentur vno pauciores præexistentibus terminis, ad solum namque vltimum non facit conclusionem: sed ad alios omnes, veluti si a, b, adiiciatur ipsum d, statim & conclusiones duæ adiiciuntur, & quæ ad a, & quæ ad b: consimiliter autem & in alijs, verū etsi ad mediū intercidat eodem modo, ad vnum namque solum, non faciet syllogismum, quare multo plures conclusiones erunt & terminis & propositionibus.

De problematicis hoc est propositis in una quaque figura facile & difficile construendis, & destruendis.

Caput. XXVII.

Quoniam autem habemus de quibus syllogismi, & quale in vna quaque figura, & quot modis monstratur, manifestum nobis est, & quare problema difficile, & quale bene argumentabile. Quod enim in pluribus figuris, & per plures casus concluditur facilius: quod autem in paucioribus & per pauciores difficilius argumentabile. Vniuersale

lut si quis omnem triangulum scit duobus rectis equalis habere, eum quoque, qui duorum est æqualium laterū, scit quodammodo, potenti atque duobus rectis equales habere, & si nescit ipsū triangulū esse: sed qui propositionem hanc habet, is vniuersalem nullo scit modo, neq; potētia neque actu. Præterea vniuersalis quidem intelligibilis est, particularis autem ad ipsum sensum utriusque terminatur. Vniuersalem igitur demonstrationem præstabiliorem particulari esse, satis iam p̄ ea quæ dicta sūt demonstrauimus. De demonstratione affirmatiua & negatiua. Cap. XXI.

Affirmatiuā autem negatiuæ demonstrationi præstare, hinc sane patebit. Si enim ea præstabilior demonstratio (cætera modo sint eadem) quæ è postulationibus soppositionibus uel, aut propositionibus paucioribus constat. Nam si notæ similiter sint, citius per hæc cognitio comparabitur, quod quidē magis est expetendum, ratio autem propositionis huius, præstabiliorem eam inquam esse quæ ex paucioribus constat, vniuersaliter hæc est. Nam si similiter sunt ipsa media nota, priora vero sunt notiora, sit vna quidem demonstratio, qua b c d, medijs a, demonstratur ipsi competere e: alia vero, qua rursus a, per b c, media ipsi d, competere demonstratur: hæc igitur a d, inquam & a e, simili modo sese habēt, sed a d, prior est, atq; notior a e: per illā enim hæc demonstratur, atqui id magis creditur, per quod ostenditur aliud. Demonstratio igitur ea quæ ex paucioribus constat (modo sint cætera paria) præstabilior est, ut probauimus. Ambæ autem per tres terminos, propositionesue duas demonstrant: verū, altera esse quippiā, altera & esse quippiā, & nō esse sumit: ex pluribus ergo cōstat, quare inferior est ut constat, quā affir-

Tex .xb

R iij mati

LIBER PRIMVS.

matiuā. Præterea id ita esse patet, cum demonstratum sit ratio-
inationem esse non posse, si abq; propositiones negatiuæ sint, sed
alteram talem, alteram affirmatiuā esse oportere. Præterea in
super hoc sumere oportet, nam cum demonstratio accrescit, affir-
matiuas quidem propositiones necesse est fieri plures, sed fieri
nequit, ut vlla in ratiocinatione plures vna sint negatiuæ: a, namq;
nulli competat b, & b, cui libet insit c. Si igitur ambæ propo-
sitiones sunt augendæ media sunt interponenda, atq; inter a b, si d, in
ter b c, sit c, patet igitur e, quidem affirmatiue, tam subijci quam
etiam dici: d, verò dici quidem affirmatiue, subijci autem negati-
ue. Nam ipsum quidem de quolibet b, prædicatur: a, verò nulli ipse
insit oportet. Fit igitur vna propositio negatiua: ipsa inquam a d.
Idē est & cæteris in ratiocinationibus modus: etenim necesse
est medium quidem id, quod inter affirmatiuæ propositionis ter-
minos cadit, interuallum vtrumque affirmatiuum, alterum nega-
tium efficere: quare tantum vna sit hæc propositio talis: cæteræ
omnes, sunt, ut patet, affirmatiuæ. Si igitur id per quod quippi-
am demonstratur notius est, magisque creditur: & negatiua
quidem per affirmatiuam demonstratur, ut patuit: affirmatiua
verò, per negatiuam non demonstratur, hæc ipsa sane cum pri-
or sit, & notior, & magis credatur, præstabilior erit sine
dubio negatiua. Præterea, si vniuersalis ea propositio, quæ vacat
medio, ratiocinationis est, ut patet, principiu: atq; in affirmatiua
quidem affirmatiua, in negatiua verò est negatiua: constat au-
tem affirmatiuam negatiua priorem esse, notio remue (negatio
namque per affirmationem innotescere solet, præceditq; negati-
ones affirmatio, punde ac esse præcedit nõ esse) affirmatiua pfe-

Etō demonstratio præstabiliior est negatiua: quippe cum principium ipsius sit negatiuæ principio præstabilius: eamq; præstabiliorem esse oporteat, quæ præstabilioribus principijs utatur. Insuper antiquior ẽ nã absq; affirmatiua negatiua esse nõ potest.

De demonstratione ad impossibile. Cap. XXII.

Cum autem affirmatiua præstabiliior sit negatiua, patet **Tex. xij.** Rectam etiam ea præstabiliorem esse, quæ ad id deducit q; fieri nequit. Atq; primo scire differentiã ipsarum oportet. Igitur *a*, quidem nulli *b*, competat: *b*, vero cuilibet insit *c*, atq; hoc pacto negatiua recta sit demonstratio, qua quidem *a*, professione recta nulli competere demonstratur. Sed ea quæ ducit ad id quod fieri nequit, sic sese habet: nam si demonstrandum est *a*: nulli competere *b*, sumendum est contra, cuilibet eidem ipsum competere at *b*, etiam cuilibet *c*, quare fit, ut *a*, cuilibet competat *c*. Sit autem notum atq; concessum, hoc minime fieri posse: non ergo fieri potest, ut *a*, competat ipsi *b*, Nam si *b*, cõceditur ipsi cõpetere *c*, fieri profecto nequit ut *a*, competat ipsi *b*. Termini igitur ordine simili disponuntur. Verum differentia in propositionum negatiuarum cognitione consistit, utra inquam istarum sit notior, utrũ hæc, *a* nulli competit *b*, an ista *a*, nulli competit *c*: cum igitur conclusio notior est, tum ea sane sit demonstratio, qua deducitur in id quod haud quaquam fieri potest: sed cum ea propositio quæ in ratiocinatione sumitur notior est, tum recta nimirum efficitur demonstratio. At constat propositionem hanc *a*, nulli competit *b*, priorem hac esse natura *a*, nulli competit *c*. Ea namque sunt conclusionem priora, ex quibus emergit ipsa

R iij

cuncta

LIBER PRIMVS.

conclusio, atque patet hanc quidem $a, nulli c, cōpetit$, conclusionē esse: illam autē $a, nulli b, cōpetit$, id esse ex quo emergit ipsa cōclusio. Non enim si fit ut quippiam tollatur, hoc quidē est cōclusio illa uero ex quibus: sed id quidem ex quo fit ratiocinatio, quod sic sese habet, ut aut totius ad partē, aut partis ad totū rationē habeat: at $a, c, \& a, b$ ppositiones nō sic inter sese habent, ut patet. Si igitur ea demōstratio, quæ ex notioribus prioribusue cōfici-
citur, semper est præstabilior: utraq; uero demōstratio dicta, ex negatiōe quidē creditur, altera tamen ex priore, altera ex posteriore, negatiua demōstratio præstabilior est ea simpliciter demonstratione, qua deducitur ad id quod fieri nequit. Quare patet, affirmatiuam quoque demonstrationē rectam, quæ quidem negatiuæ præstat, ut patuit, præstabiliorem esse eadem.

De certitudine & unitate sciētiarū. Cap. XXIII.

Tex. xlij

Scientia autē scientia exactior priorq; est ea, quæ eadem & ipsius esse & propter quid est: sed non ea quæ est ipsius esse, sine ea quæ est ipsius propter quid est, & ea quæ non est de subiecto, ut Arithmetica ipsa Musica: & item ea quæ est ex paucioribus, ea quæ est ex additiōe, ut Arithmetica ipsa Geometria. Ex additione autē dico hoc pacto: unitas est substātia positione vacās, punctū uero cum positiōe substātia est. Hoc

Tex. xliij.

igitur ex additione esse dico. Vna autē sciencia est, quæ unius est generis: quæ cōponuntur ex primis: & sunt partes, ut affectus horū per se: diuersæ uero sciencie sunt, quarum principia ex eisdem non sunt, nec ex unius principijs principia alterius profiscuntur. Huius autem est signum cum ad ea quæ non demonstrantur est ventum: oportet enim ipsa eodem in genere esse, in quo

quo

quo sunt ea quæ sunt demonstrata: est autem & huius signū, cū ea quæ demonstrātur per ipsa eodem in genere sunt, atq; propinqua. Atque fieri potest, ut plures eiusdem sint demonstrationes, non solum si ex eadem serie medium non cohærens accipiatur, ut si inter a, b nunc c, nunc d, nunc e, mediū accipiatur: sed etiam si ex diuersa sumatur. Sit enim a, mutatur c, mouetur b, uoluptate afficitur: uerum igitur dices, si c, de b, & a, de c, prædicaueris: quināque uoluptate afficitur mouetur, & qui, mouetur mutatur, Rursum inter eosdem terminos medium d, ponatur, in quo sit, quietem consequitur, uerum igitur identidem dices si a, de b, & b, de d, prædicaueris, qui namque afficitur uoluptate, is quietem consequitur, is mutatur. Quare per diuersa media, non ex eadē serie sumpta conficitur ratiocinatio: non tamen adeo diuersa, ut neutrum dicatur de altero: necesse est enim ambo cuiusdam eidem inesse. Considerandum autem est, quot modis per ceteras quoq; figuras eiusdem ratiocinatio fieri potest.

Quod fortuitorum & sensibilium non sit scientia.

Caput. XXIII.

EIus aut quod proficiscitur à fortuna, per demonstrationē sciētiam non est. Quoniā omne quod fortuito fit, nec est ut necessariū, neq; ut plerūq;: sed est id quod fit præter ista. Demonstratio uero alterius est istorū. Omnis enim ratiocinatio, quæ per propositiones fit, aut per necessarias, aut per eas quæ sunt plerumq; cōficitur. Atq; si necessariæ quidē sint, conclusio quoq; necessaria est: sin uero plerumq; sint, conclusio quoq; talis efficitur: quare si id quod proficiscitur à fortuna neq; plerūq;, neq; necessario fit, nulla prorsus ipsius erit sine dubio demonstratio.

stratio.

LIBER PRIMVS.

stratio. At verò neque per sensum fit, vt sciamus: nam & sensus talis & non huius alicuius est, sentire tamen necesse est hoc ali quid, & aliquo in loco, & nunc: vniuersale vero, & quod est supra ònia, fieri nequit vt sentiatur: quippe cū non sit hoc, neque nunc: non enim vniuersale esset. Quòd enim sēper est, & vbi que id vniuersale dicimus esse. Cum igitur demonstrationes quidem sint vniuersales, vniuersalia vero sentiri nequeāt: perspicuū est fieri non posse, vt per sensum sciamus. Quin vt patet, si fieri posset vt sensu, triangulū angulos habere duobus rectis æqualis perciperemus, quæreremus vtiq; demonstrationē: & non, vt quidā inquirunt, sciremus. Sentire nāq; singulare necesse est: at scientia in vniuersalis cognitione consistit. Quamobrē si in luna etiā essemus, terrāq; se lunæ obijcientē videremus, non profecto causā ipsam defectionis sciremus. Sciremus enim lunam deficere, & non propter quid omnino sensu perciperemus: non enim ipsius vniuersalis est sensus. Attamen ex eo quia sæpe hoc accidere videremus: ipsum vniuersale venati, demonstrationem vtiq; haberemus: ex singularibus enim pluribus vniuersale ipsum patefieri solet. Ipsum autē vniuersale præstabile nimirū est, propterea quòd ipsam causam indicat: quare de talibus notitia vniuersalis præstabilior est perceptione sensuum, & intellectu eorum quorum est alia causa. De primis autē alia ratio est. Patet igitur fieri non posse, vt quisquam sentiendo quicquam vnquam eorū sciat, quæ demonstrabilia sunt: nisi sentire quispiam id esse dicat, scientiam inquam per demonstrationem habere. Sunt tamen inter ea, quæ proponuntur nonnulla, quæ quidē ad sensus reducuntur defectionē: nonnulla nāque nō quæreremus, si illa visu perciperemus

remus

2016

remus: non propterea quod scimus videndo, sed quod ex eo quia videmus, habemus tandem ipsum vniuersale, veluti si vitrum perforatum esse, lumenque per meatus penetrare visu perciperemus, patet etiam nobis propter quid post vitrum lumen efficitur. Ex eo plane, quia videremus quidem seorsum id ipsum fieri in vnoquoque, intelligeremus autem simul in vniuersis hoc fieri pacto.

Quod non omnium syllogismorum eadem sint principia. Caput. XXV.

AT qui fieri non potest, ut omnium ratiocinationum eadem principia sint: quod quidem prius differendi modo contem-
plabimur. Nam ratiocinationum alie verae sunt, alie falsae quamquam enim fieri potest, ut verum concludatur ex falsis, tamen id semel efficitur: veluti si a, quidem vere de c, praedicetur: medium autem b, falsum sumatur: tunc enim neque a, competit ipsi b, neque b, competit ipsi c: sed si inter has propositiones sumatur media, falsa erunt ex eo, quia conclusio omnis falsa e propositionibus proficiscitur falsis: ex veris autem verae conclusiones emergunt. At patet a falsis vera differre, ac esse diuersa. Deinde neque ipsa falsa ex eisdem proficiscuntur, sunt enim & talia falsa, ut inter sese sint contraria, & simul esse non possint: ut iustitiam esse, vel iniustitiam, vel timiditatem: & hominem, vel equum, vel bouem esse: & equale quod est maius, vel minus esse. Ex his autem quae certa sunt hoc pacto. Neque enim ratiocinationum verarum omnium eadem principia sunt. Complurium namque principia diuersa sunt genere: neque quibusuis accommodantur quaeuis. Vnitates enim non accommodantur punctis: illae namque positione vacant, his eadem competunt.

Necessesse

LIBER PRIMVS.

Neceſſe eſt autem, aut ad media accommodari, aut ſupera ex parte, aut infera: aut alios intra alios extra terminorum habere. Ac neq; fieri poteſt, vt principiorum communium vlla ſint, ex quibus cuncta demonſtrabuntur. Dico autem communia, veluti quoduis affirmandum aut negandum eſt. Genera enim eorum, quæ ſunt, non eadem ſunt, ſed diuerſa: atq; alia ſolis competunt quantis, alia ſolis hiſce quæ rationem ſubeunt qualitatis, cū quibus per communia demonſtrationes conficiuntur. Præterea principia non multo ſunt pauciora concluſionibus: principia enim ipſæ ſunt propoſitiones. Propoſitiones autem ſunt, cum aut additur, aut interponitur terminus. Præterea concluſiones ſunt infinitæ, termini vero finiti. Inſuper principiorum alia ſunt neceſſaria, alia contingentia. Hoc igitur modo conſiderantibus, fieri nõ poſſe porro videntur, vt eadem ſint principia finita, ſi concluſiones ſint infinitæ. Quòd ſi quiſſiam alio modo dicat, veluti, & hæc quidem Geometricæ, hæc autem Arithmeticæ, & hæc Medicinæ principia eſſe, quid aliud erit quod diſcitur quàm ſcientiarum principia eſſe. At ex eo dicere eadẽ eſſe, quia ipſa ſibi ipſis eadẽ ſunt, ridiculũ eſt: hoc enim pacto eadẽ cuncta fiunt. At vero neque hoc eſt, ex omnibus inquam quoduis demonſtrari quæerere, omnium eadem principia eſſe. Eſt enim inſignis ſtultitiæ ſane. Nam neque in manifeſtis hoc fit ſcientijs, neq; in reſolutione fieri poteſt. Propoſitiones enim vacantes medio principia ſunt, atque diuerſa plane concluſio fit, aſſumpta vacante medio propoſitione. Quòd ſi quiſſiam ipſas primas vacantes medio propoſitiones omnium eſſe principia dicat, ſcicatis vnã in vnoquoq; genere eſſe. Quòd ſi neq; eadem omnium principia ſunt

ſunt

sunt hoc pacto, ex ut ōnibus quoduis oporteat demonstrari, neque sunt adeo diuersa ut vniuscuiusque scientiæ sint diuersa, restat si principia ōnum generis sint eiusdem, ex his tamen hæc, ex alijs vero alia demonstrētur. At patet & hoc fieri non posse. Demonstratum est enim scientiarū, quæ genere differūt, principia diuersa genere esse, principia namque duplicia sunt: ex quibus, & circa quod. Principia igitur ex quibus, communia sunt: principia vero circa quod, propria: vt vnitas, magnitudo.

De scientia & opinione. Cap. XXVI.

Interesť autem inter id quod sub scientiam, & id quod sub Te. xliiij.
opinionem cadit. Nam scientia quidem vniuersalis est cognitio, & per necessaria comparatur: necessarium autem aliter sese habere non potest: at sunt quædam vera quidē, & numerantur inter ea quæ sunt: tamē & aliter sese habere possūt. Patet igitur, circa hæc scientiã nō esse: nã ea nō possent aliter sese habere quæ aliter sese habere possunt. At vero nec intellectu. Intellectu enim principiu scientiæ dico neq; sine demōstratione scientiæ: quæ quidē est existimatio vacantis medio propositionis. Est autē intellectus verus, & scientia & opinio. Et id quod per hæc dicitur. Quare restat, opinionē esse circa id quod verū quidē est, aut falsum, aliter autem sese habere potest. Hæc autem est vacantis medio, & non necessariæ propositionis existimatio. Atque hoc consentaneum est etiam ijs quæ apparent: tam enim opinatio, quam talis natura incertum est sane. Nemo præterea tum opinari quippiã arbitratur, cū illud putat aliter sese habere non posse se. scire. Sed cum esse quidem sic putat, existimat autem & aliter sese habere posse, nihil prohibet illum tum opinari: propterea

quæ obiecta opinionis

SECUNDVS.

lis casus nominis similis appareat. Putas ne uerū est dicere, quoniā ista est id, quod esse ais eā: esse autem ais aspidem. Est igitur ista aspidem. An non necesse est, quia ista non aspidē, sed aspīs significat. Aspidem autem istā. Neq; si quē dicis esse iustū, est iste. Dicis autē istū esse Cleonē. Est igitur iste Cleonē. Nō enim est iste Cleonē. Dictū est enim quoniā quē dico istū esse, est iste, nō istū. Neq; enim cōgrue dicetur, hoc pacto interrogatio dicta: putas ne istud scis? Istud autē est lapis, igitur lapis scis. At nō idem significat istud in eo quod est: putas ne istud scis, & in hoc, istud autē lapis. Sed in primo quidē istum, in posteriore autem iste. Putas ne illud, cuius scientiā habes, scis. Scientiā autē habes lapidis. Lapidis igitur scis. An huius quidē lapidis dicis, hunc autem lapidē, datum est autē cuius scientiā habes, illud scis, non illius, sed illud. Quare nō lapidis, sed lapidē. Quod igitur huiusmodi orationes nō syllogizent soloecismū, sed apparēt, & propter quid apparent, & quomodo est obsistendum illis ex ijs, quæ ista sunt, manifestum est.

De oratione facili, difficili & acuta.

Cap. VII.

Oportet autem intelligere, quoniam omnium orationū alię quidē sunt faciles cōspici, alię autē difficiliōres per quid, & in quo decipiant audientē: frequenter eadē illis existētes. Nā eandem orationē oporteret uocare, quę propter idem dicitur: eadem autē oratio alijs quidem propter dictionē, alijs autē propter accidēs, alijs uero propter aliud uidebitur esse, quia unū quodq; quod trāssertur nō similiter est manifestū. Quēadmodum igitur in ijs, quæ sunt ppter æquiuocationē (qui modus inter

para-

paralogismos videtur esse ineptissimus. Hęc quidē & quibuslibet sunt manifesta, & orationes pene ridiculosæ sunt omnes, quæ sunt propter nomen: vt vir ferebatur per scalam dipbron. Et quo venit, apud Cæreã. Et Boreas purus ne? nõ arte. Perdit enim pauperem, & e mentem. Et vtraboum ante pariet? neutra, sed retro abç. Putas ne est Euarclus? nõ certe sed Apollonides, & aliarũ fere quã plurimæ. Hęc autē & pitissimos videntur latere. Signũ autem huius, quoniã cõtendunt sæpe de nominibus, vt vtrum idem significant de õnibus ens & vnum, an aliud? Alijs enim videtur idem significare ens et vñũ. Alij autem Zenonis orationem & Parmenidis soluant, quod multipliciter putent vnum dici & ens. Similiter autem & propter accidens, & aliorum vnumquodq; alia quidem orationes erunt faciles videri, alia autem difficiliore, sumere & in quo genere, & vtrum redargutio an non redargutio? non facile, similiter in omnibus est. Est autē acuta oratio, quæ dubitare facit maxime. Mordet enim hæc maxime. Dubitatio autem est duplex, hæc quidem in syllogizantibus, quam eligat quis interrogationũ. Illa autem incõtentiose sustentibus, quomodo dicat propositũ. Quæ propter in ijs, quæ syllogizant, acutiores orationes querere magis faciũt. Est autē ea, quæ syllogizat quidem, oratio acutissima si ex quã maxime apparentibus quã maxime probabile quis interimit. nam cum vna oratio sit (transposita contradicõne) omnes similiter habebit syllogismos. Semper enim ex probabilibus similiter probabile interimet, aut construet. Quapropter dubitare necessariũ est. Maxime igitur talis acuta, quæ ex æquo cõclusionẽ facit interrogatiõibus. Secũda autē, quæ ex õnibus similibus.

Hæc

SECUNDVS.

Hæc enim similiter faciet dubitare, quæ nam interrogationū interimenda est, id autem difficile est: nam interimendū quidem, quid autem interimendum, dubium. Contentiosarum autem acutissima quidem, quæ primum statim dubia est utrū syllogizat, aut non? & utrum propter falsum, an propter diuisionem solutio? Secunda autem aliarum, quæ manifesta quidem, quoniã propter diuisionem, uel interemptionem est. Non tamen exploratū per cuius interrogationum interemptionem, uel diuisionem solueda est. Sed utrum propter conclusionem, an propter aliquam interrogationum id est. Quandoq; igitur non syllogizans oratio facilis est, si sint valde inopinabilia, uel falsa, quæ sumuntur. Quandoq; autē non digna despici. Nã quando deest aliqua talium interrogationum, de qua oratio, & propter quam est: & qui nō sumit illam, & syllogizat, inepta est ratiocinatio. Quando autē eorum, quæ extrinsecus, nō despicienda. Sed oratio quidē inusta, interrogans autem non probe interrogauit. Et est sane soluendū quandoq; quidē ad orationem, quandoq; autē ad interrogantem & interrogationem, quandoq; uerò ad neutrum horum. Similiter & interrogandum, & syllogizandum est, & ad positionem, & ad respondentē, & ad tempus, quādo fuerit pluris tēporis egēs solutio, quā sit præsens tēpus (quo disputatur) ad solutionē

Epilogus octo præcedentium, & duorum præsentium
librorum. Caput. VIII.

EX quot igitur, & ex quibus paralogismi fiunt ijs, qui disputant, & quomodo ostendemus falsum, & inopinabilia dicere faciemus. Insuper autem ex quibus accidit syllogismus, & quomodo interrogandum, & quis ordo interrogationum.

tionu
omne
est o
Rel
men
finē
qua
bab
tiu
uic
Et
neg
ut
lis
pt
te
qu
er
q
a
b
r
C

tionum. Præterea etiam ad quid sunt vtilis huiusmodi orationes omnes & de responsione simpliciter òni, & quomodo soluendum est orationes & syllogismos, dicta sint de omnibus à nobis hæc. Reliquum autem est de eo, quod à principio erat propositum ad memoriam reuocantes, non nihil de ea re sub breuitate dicere, & finem imponere dictis. Præmissimus igitur inuenire facultatem quandam syllogizandi de proposito ex ijs, quæ sunt quàm probabilissima, id enim opus est dialecticæ secundum se, & tentatiuæ. Quia autem præinstruitur quis ab ea, propter sophisticæ vicinitatem, vt non solum experimentum sumere possit Dialectico more, sed etiã quasi scientifico, propter id nõ solum dictum negocij officium posuimus orationem posse sumere: sed etiam, ut orationem sustinentes, tueamur positionem per quàm probabilissima similimodo. Causam autem diximus huius, & quoniã propter id Socrates interrogabat, non autem respondebat. Confitebatur enim se nõ scire. Manifestum est autem in prioribus ex quot & ex qualibus, & ad quot id erit, & unde horum idonei erimus. Adhuc autem quomodo interroganda, vel ordinanda quæstio omnis, & de responsionibus, & solutionibus, quæ sunt ad syllogismos. Patefactum est autem & de alijs quæcumq; huius disciplinæ sunt orationes. Præter hæc autem & de paralogismis pertractauimus, quæadmodum diximus iam prius. Quod igitur nacta sunt finem sufficienter ea, quæ proposuimus, manifestum.

Peroratio. Caput. IX.

O Per æ precium autem est nos non latere, quidnam accidit circa hoc negotium. Nam eorum omnium quæ inueniuntur quæ quidẽ ab alijs sumpta sunt prius, elaborata pau-

latim

SECUNDVS.

latim incrementum sumunt ab illis, qui postmodum accipiunt. Quæ autem ab initio comperiuntur, paruum in primis sumere solent incrementum: multo tamen utilius eo incremento, quod postea ab alijs fit. Maximum enim fortasse principium omnium ut dicitur. Quare & difficilimum. Quanto enim uirtute ualidissimum, tanto mole minimum, difficilimum est uideri: eo autem cōperto, facile est addicere, coaptareq; reliquum. Quod circa rethoricas orationes accidit. Pene autem & circa alias artes omnes. Nam qui principia inuenere, omnino ad exiguum quid perduxerunt: qui autem nunc celebriores habentur, uendicantes à multis, uelut ex successione particulatim colligentes, sic auxerunt. Tixias quidem post priores. Thrasimachus uerò post Tisiam, Theodorus post hunc, & multi multas coadunauere partes. Quapropter nihil mirum, si in amplum quidem creuerit ars. Huius autem negocij, non hoc quidem erat exploratum, illud autem non erat: uerum nihil ipsius, prorsus erat: nam eorum, qui circa litigiosas orationes erāt, mercenarij erant, syllogismis quidem doctrinæ Gorgiæ negotio. Orationes enim hi quidē Rethoricas, illi autem interrogatiuas dicebant docere, in quas sæpius incidere solebant alternatim utrorumque adinuitem orationes. Quapropter uelox quidem, ut pote quæ sine arte, erat doctrina discipulis ab illis. Non enim artem, sed quæ ab arte sunt dantes, arbitrati sunt loqui erudite. Perinde ac si quis disciplinā dicat se tradere, ut non doleant pedes. Deinde sutoriam quidem non doceat, neque unde possint comparari talia, det autem quàm plurima genera omnimodorum calceorum, hic profecto profuit ad usum, artem uerò nō tradidit. Et de Rethoricis quidem erāt multa

multa

mul
bui
quin
sid
ber

7

multa & antiqua dicta, de syllogismis autem omnino nihil habuimus prius aliud quicquam, quod diceremus, quam mora perquirentes, multo tempore insuadremus. Si itaque videtur ex considerationibus nostris (vt ex ijs, quæ sunt ex principio) hæc habere disciplina sufficienter supra alia negocia, quæ ex traditione inducta sunt, reliquum erit omnium uestrum,

vel eorum, qui audierint hoc opus, omissa quidem artis venia dignari, inuenta

autem multa
prosequi gratia.

Soli Deo gloria.

FINIS HVIC OPERI
feliciter impositus, Conimbriæ in ædibus
Antonij de Mariz, Calend.

Ianuar. Anno Virgini-
nei Partus.

M. D. L X I.

Venundantur nūmīs ducentīs, absq; colligatione. **V**

